

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

- Betreft :**
- Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving over de ondersteuning van personen met een handicap in verband met de integratie van de procedures noodsituatie en maatschappelijke noodzaak

 - Definitieve goedkeuring

Na een uitgebreid evaluatietraject wordt voorgesteld om de procedure maatschappelijke noodzaak te integreren met de bestaande procedure noodsituatie en zo een overkoepelende procedure te installeren. De integratie beoogt een betere inhoudelijke afstemming van de beoordelingscriteria op de vooropgestelde doelgroep. Daarnaast wordt ook het procesverloop geoptimaliseerd met het oog op een vereenvoudigde, meer klantgerichte en doelmatige aanvraagprocedure.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

De aanvraagprocedure maatschappelijke noodzaak (MaNo) werd bij de invoering van de persoonsvolgende financiering (PVF) ingeroepen als nieuwe procedure voor situaties waarbij de fysieke of psychische integriteit van de persoon met een handicap zelf of de mantelzorger(s) geschonden is ten gevolge van ernstig misbruik of verwaarlozing. De aanvraag verloopt via de reguliere toelidingsprocedure voor een budget voor niet rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning, wat

betekent dat de Vlaamse toeleidingscommissie (VTC) beslist over de toekenning van MaNo. Bij een goedkeuring wordt er onmiddellijk een persoonsvolgend budget (PVB) ter beschikking gesteld (automatische toekenningsgroep).

Enkele inhoudelijke en procedurele knelpunten gaven aanleiding tot een evaluatie van de procedure MaNo. Na een uitgebreid evaluatietraject werd beslist om deze procedure te integreren met de bestaande procedure noodsituatie (NS) en zo een overkoepelende procedure te installeren. De integratie beoogt een betere inhoudelijke afstemming van de beoordelingscriteria op de vooropgestelde doelgroep. Daarnaast wordt ook het procesverloop geoptimaliseerd met het oog op een vereenvoudigde, meer klantgerichte en doelmatige aanvraagprocedure.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr 2022/343 van 22 september 2022..

De Vlaamse Regering hechtte op 25 november 2022 haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving over de ondersteuning van personen met een handicap in verband met de integratie van de procedures noodsituatie en maatschappelijke noodzaak.

(VR 2022 2511 DOC. 27 1 BIS Integratie NS en MaNo PG -nota, VR 2022 2511 DOC. Integratie NS en MaNo PG -2 BVR),

Het ontwerpbesluit werd voor advies voorgelegd aan de Raad van State. De Raad van State bracht advies nr. 72.633/1 uit op 28 december 2022

De aanhef van het ontwerpbesluit werd aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State, het ontwerpbesluit werd aangepast aan de redactionele opmerkingen.

De Raad State maakt een voorbehoud bij de artikelen 6, 3° (ontworpen artikel 29, derde lid) en 10 (ontworpen artikel 32, § 2) van het ontwerp. In de mate dat deze bepalingen betrekking hebben op de verwerking van persoonsgegevens. De Raad van State is van oordeel dat er onvoldoende rechtsgrond gevonden kan worden in artikel 11, derde lid, van het decreet van 7 mei 2004 omdat noch de doelstelling van de verwerking, noch de gegevenscategorieën, noch de minimale bewaartermijn van de gegevens in het decreet zijn bepaald. De Raad van State verwijst hierbij naar een eerder advies over regelgeving voor personen met een handicap.

De Raad van State is van oordeel dat de “essentiële elementen” van de verwerking van persoonsgegevens in het decreet zelf moeten worden vastgelegd. In dat verband is de Raad van State, afdeling Wetgeving, van oordeel dat ongeacht de aard van de betrokken aangelegenheid, de volgende elementen in beginsel “essentiële elementen” uitmaken: 1°) de categorie van verwerkte gegevens; 2°) de categorie van betrokken personen; 3°) de met de verwerking nagestreefde doelstelling; 4°) de categorie van personen die toegang hebben tot de verwerkte gegevens; en 5°) de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens.

Er wordt momenteel gewerkt aan een aanpassing van voormeld artikel 11 van het decreet van 7 mei 2004 rekening houdend met voormeld standpunt van de Raad van State.

De Raad van State maakt bij artikel 10 van het ontwerpbesluit nog volgende opmerking in verband met de verwerking van persoonsgegevens.:

“In artikel 10 van het ontwerp wordt het agentschap gemachtigd om het formulier vast te stellen dat door de aanvrager moet worden ingediend en waarvan de inhoud niet nader wordt bepaald in het ontwerp, noch in het decreet. Op dit aanvraagformulier zullen noodzakelijk (gevoelige) persoonsgegevens van de aanvragende persoon met een handicap moeten worden ingevuld. Aldus wordt het agentschap impliciet maar zeker gemachtigd om de categorieën van persoonsgegevens te bepalen die door de aanvrager moeten worden ter beschikking gesteld, waarvoor gelet op het legaliteitsbeginsel *a fortiori* geen rechtsgrond voorhanden is.”

Om tegemoet te komen aan deze opmerking van de Raad van State wordt in artikel 10 van het ontwerpbesluit alvast enigszins verduidelijkt welke persoonsgegevens met het formulier zullen worden opgevraagd. *(In het formulier worden de identificatiegegevens van de persoon met een handicap en de wettelijke vertegenwoordiger opgevraagd. De aanvrager moet een motivatie van de aanvraag toevoegen die het agentschap toelaat om te oordelen over de voorwaarden zoals vermeld in artikel 32, §1.)*

Naar analogie wordt ook in het voormelde artikel 6, 3° verduidelijkt welke gegevens worden opgevraagd.

De Raad van State wijst er nog op dat artikel 36, lid 4, van verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 ‘betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)’, gelezen in samenhang met artikel 57, lid 1, c), en overweging 96 van die verordening, voorziet in een verplichting om de toezichthoudende autoriteit te raadplegen bij het opstellen van een voorstel voor een door een nationaal parlement vast te stellen wetgevingsmaatregel of een daarop gebaseerde regelgevingsmaatregel in verband met verwerking.

De Raad van State is van oordeel dat die vormvereiste nog moet worden nageleefd.

Zoals de Raad van State stelt moet voormeld artikel 36, lid 4, over de raadpleging van de gegevensautoriteit samen gelezen worden met artikel 57, lid 1, c), van de AVG. Deze bepaling luidt als volgt “zij verleent overeenkomstig het recht van de lidstaat, advies aan het nationale parlement, de regering ... over wetgevingsinitiatieven en bestuursmaatregelen in verband met de bescherming van de rechten en vrijheden van natuurlijke personen op het gebied van de verwerking”. Artikel 23 van de wet van 3 december 2017 tot oprichting van de gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) bepaalt: “het kenniscentrum (een orgaan binnen de GBA) verstrekt, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van de regering, van de Wetgevende Kamers, van de Gemeenschaps- of Gewestregeringen, van de Gemeenschaps- of Gewestparlementen, ... adviezen omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens”. Artikel 10/4. van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer bepaalt: “de Vlaamse toezichtcommissie verstrekt, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering adviezen omtrent elke aangelegenheid met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens.”. Aldus kan de Vlaamse Regering een advies vragen maar is daartoe niet verplicht.

Conform artikel 6 van de AVG (verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016) is een verwerking van persoonsgegevens rechtmatig als de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens voor een of meer specifieke doeleinden. Een persoon met een handicap die een tijdelijk budget noodprocedure of een persoonsvolgend budget na noodprocedure wil moet aan de voorwaarden voldoen die in het besluit zijn vastgesteld en moet hiervoor een aanvraag indienen. Bij deze aanvraag worden identificatiegegevens opgevraagd evenals gegevens die het agentschap moeten toelaten om te beoordelen of aan de voorwaarden is voldaan. De persoon met een handicap kan er voor kiezen om de persoonsgegevens mee te delen of niet. In afwachting van de aanpassing van de regelgeving kan

op de documenten voor het aanvragen van het budget de toestemming gevraagd worden om de meegedeelde gegevens te verwerken.

De Raad van State heeft tot slot nog een opmerking bij de terugwerkende kracht die in artikel 21 aan het ontwerpbesluit wordt gegeven.

Voormeld artikel 21 voorziet dat het besluit uitwerking heeft met ingang van 1 januari 2023. Bij de opstart van het traject voor de wijziging van de regelgeving in kader van de opstart van de nieuwe noodprocedure, die de huidige procedures noodsituatie en maatschappelijke noodzaak integreert, werd ingeschat dat het volledige regelgevende traject tijdig zou afgerond zijn. Als bleek dat het traject langer zou duren dan oorspronkelijk gedacht werd 1 februari 2023 vooropgesteld als datum inwerkingtreding voor de nieuwe noodprocedure. Artikel 21 zou conform worden aangepast.

Ondertussen werd de communicatie naar de personen met een handicap en alle betrokken professionele actoren ook in die zin opgesteld. Via verschillende communicatiekanalen werd de nieuwe procedure toegelicht en werd de datum inwerkingtreding reeds meegedeeld. Alle voorbereidingen voor de opstart op 1 februari zijn getroffen en de betrokken actoren hebben hun werking afgestemd op het vervolledigen van de aanvragen via de oude procedures tegen het einde van deze maand.

De nieuwe noodprocedure biedt voor de aanvrager het voordeel dat de bestaande doelgroepen binnen de procedures maatschappelijke noodzaak en noodsituatie niet enkel behouden blijven, maar dat er ook een uitbreiding komt voor de kwetsbare groep van personen die zich in een situatie van ernstige zelfverwaarlozing bevinden ten gevolge van het langdurig ontbreken van een sociaal netwerk dat de nodige zorg en ondersteuning kan bieden. Bovendien zorgt de nieuwe procedure ervoor dat personen die zich in een situatie van misbruik of zelfverwaarlozing bevinden substantieel sneller een budget zullen ontvangen om hun crisissituatie het hoofd te bieden (maximaal 14 dagen ten opzichte van meerdere maanden). De nieuwe regeling biedt voor de aanvrager geen nadelen ten opzichte van de huidige werkwijze. Vanuit het werkveld is er dan ook een grote vraag om de nieuwe procedure zo snel mogelijk in voege te laten treden.

De Raad van State vindt het raadzaam om geen specifieke datum van inwerkingtreding te bepalen die ligt vóór het gebruikelijke tijdstip van inwerkingtreding (tiende dag na bekendmaking) teneinde de betrokken personen, die zich doorgaans in een kwetsbare situatie bevinden, voldoende tijd te geven om kennis te nemen van de nieuwe regeling.

Om hogervermelde redenen wordt toch voorgesteld om de datum van 1 februari 2023 te behouden als datum van inwerkingtreding van het ontwerpbesluit.

Tot slot wordt de overgangsbepaling in artikel 21 van het ontwerpbesluit aangepast. Voor de duidelijkheid wordt een afzonderlijke bepaling voorzien voor aanvragen maatschappelijke noodzaak en aanvragen noodsituatie die zijn ingediend voor 1 februari 2023. Voor deze aanvragen blijven de oude regelingen van toepassing.

2. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Met het voorliggend ontwerpbesluit worden de criteria en de procedure gewijzigd die worden gebruikt om in aanmerking te komen voor de automatische toekenning van een PVB.

1. Verruiming van de doelgroep door wijziging van de criteria

Op basis van een steekproef van de huidige weigeringen maatschappelijke noodzaak wordt ingeschat dat het toevoegen van de groep 'actuele en ernstige zelfverwaarlozing ten gevolge van het langdurig ontbreken van een sociaal netwerk dat zorg en ondersteuning kan bieden' zou leiden tot een 30-tal bijkomende goedkeuringen op jaarbasis. Dit aantal vormt wellicht een onderschatting: op dit moment worden mogelijks heel wat vragen niet ingediend omdat ze niet voldoen aan de huidige criteria. Deze vragen kunnen na een doelgroepuitbreiding echter wel opduiken. Vermits het niet enkel gaat om een acute situatie, maar ook personen die al langere tijd in menonwaardige omstandigheden leven in aanmerking kunnen komen, bestaat de kans dat er op korte termijn veel vragen ingediend worden. Er wordt ingeschat dat de 30 bijkomende goedkeuringen uiteindelijk met factor 2,5 vermenigvuldigd moeten worden om een realistische raming te maken van de toename van het aantal goedkeuringen. Abstractie makend van het tijdelijk budget, komt dit neer op een toename van ca. 4,1 miljoen euro op jaarbasis. Voor deze inschatting wordt rekening gehouden met 75 bijkomende goedkeuringen op jaarbasis en een gemiddelde van 47,21 zorggebonden punten per aanvraag (d.i. huidige gemiddelde meervraag bij aanvragen MaNo). Onderstaande tabel biedt hiervan een overzicht, samen met een vergelijking ten opzichte van de goedkeuringen in 2020 via de huidige criteria. De totale kostprijs in deze tabel verwijst naar de kostprijs van de zorggebonden samen met de verhoging cashbudgetten voor de vergoeding van beheerskosten en het feit dat er bovenop de kost van de zorggebonden punten een vergoeding voor organisatiegeboden kosten wordt betaald aan de zorgaanbieder bij inzet van het budget bij een vergunde zorgaanbieder.

	Aantal	Totale meervraag		
		Zorggebonden punten	Zorggebonden kostprijs	Totale kostprijs
Oorspronkelijke goedkeuringen in 2020	166	7.836,58	€ 6.808.660	€ 9.156.971
Ingeschatte bijkomende goedkeuringen per jaar	75	3.540,63	€3.076.202	€ 4.137.186
Totaal	241	11.377,21	€ 9.884.862	€ 13.294.157

2. Verruiming van de doelgroep door wijziging van de procedure

Binnen de huidige procedure MaNo wordt - in hoeverre dit in het verleden voor de klant nog niet gebeurde - in eerste instantie geoordeeld over de erkenning van de handicap en/of het recht op PVB. Klanten die niet voldoen aan de definitie van handicap of klanten met een enkelvoudige psychische problematiek komen niet in aanmerking voor een PVB. Sinds de opstart van de VTC werd in 90 aanvragen MaNo geoordeeld over de handicap en/of het recht op PVB. Onderstaande tabel toont het resultaat van deze beoordeling. In 6,7% van de aanvragen werd de erkenning van de handicap en/of het recht op PVB geweigerd. Geëxtrapoleerd naar jaarbasis komt dit neer op 7 à 8 weigeringen.

	Goedkeuring	Weigering	Totaal
Beoordeling handicap	46 (97,9%)	1 (2,1%)	47
Beoordeling recht op PVB	84 (93,3%)	6 (6,7%)	90
Volledig dossier	84 (93,3%)	6 (6,7%)	90

Bij een hervorming van de procedure wordt gewerkt met een vermoeden van handicap en recht op PVB waarbij een gemotiveerd attest, ingevuld op verklaring van eer door een multidisciplinair team of arts naar keuze, volstaat. Op basis van dit attest kan een persoon die voldoet aan de criteria aanspraak maken op een tijdelijk PVB via de noodprocedure. Hoewel aan de hand van een gemotiveerd attest een meer objectieve inschatting gemaakt wordt op het vlak van erkenning handicap en het recht op PVB, is het niet uitgesloten dat 7 à 8 personen 'onterecht' een tijdelijk budget ontvangen. Rekening houdend met het feit dat de verkorte procedure ertoe zal leiden dat meer personen een aanvraag indienen en de inschatting vermenigvuldigd wordt met factor 2,5 zou dit neerkomen op 18 personen op jaarbasis, ofwel € 494.788. Voor deze inschatting wordt rekening gehouden met een gemiddeld budget van 47,05 zorggebonden punten (d.i. gemiddelde budgethoogte bij de tijdelijke budgetten noodsituatie). De budgetbepaling binnen de nieuwe noodprocedure zou tot gelijkaardige budgetten moeten leiden. Daarnaast wordt rekening gehouden met een terbeschikkingstelling van het tijdelijk PVB gedurende 6 maanden.

Er kan van uitgegaan worden dat de middelen die nodig zijn voor automatische terbeschikkingstellingen als gevolg van het ontwerpbesluit toenemen met 4, 594 788 euro. Deze meeruitgaven zullen worden opgevangen binnen de middelen die beschikbaar zijn voor de terbeschikkingstelling van persoonsvolgende budgetten aan meerderjarige personen met een handicap.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 23 september 2022.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 16 november 2022.

B. ESR-TOETS

Zie punt A, budgettaire impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het ontwerpbesluit heeft geen effect op de personeelsformatie noch op het personeelsbudget.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorliggend ontwerpbesluit heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering wordt gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar definitieve goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering november 2022 tot wijziging van regelgeving over de ondersteuning van personen met een handicap in verband met de integratie van de procedures noodsituatie en maatschappelijke noodzaak;
- 2° de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin te gelasten het voormelde besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van regelgeving over de ondersteuning van personen met een handicap in verband met de integratie van de procedures noodsituatie en maatschappelijke noodzaak, in extenso te laten publiceren in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Hilde Crevits